

Cooperació catalana

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Octubre 2020

Any 41è

PVP 3,00 €

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

Versebrant: versos, educació i transformació

Pàg. 10

Albert Cañiguer:
«El futur del treball
és aprendre»

Pàg. 13

Seminari FRG,
per una política
econòmica transformadora

Pàg. 18

**La renovació dels
permisos de les nuclears,**
un risc innecessari

Pàg. 20

Prevenió de Riscos Laborals

Única cooperativa catalana acreditada
com a Servei de Prevenió Aliè

99%

de renovacions
anuals

9,1

valoració dels
nostres clients

15

anys fent
prevenió

- Salut i benestar des de la integració de la prevenió a la producció
- Eficàcia, adaptabilitat i implicació al servei del desenvolupament de les empreses
- Un model de treball flexible en base a normes internacionals de qualitat

www.sepra.cat

"... Incerteses, dubtes, problemes...?"

LLUITEM PLEGATS!!

· ESPECIALISTES EN COOPERATIVES ·

GABINET JOAN JOSEP GONZÀLEZ, S.L.

- Planificació i Gestió Comptable
- Declaració Impost de Societats
- Estudis Econòmics de Viabilitat i Plantejament de futur
- Control Pressupostari
- Diagnòstic econòmics, financers i de sistemes de control de la Cooperativa
- Assistència de Membres de les Comissions de Vigilància i Junes Rectores
- Consultes sobre problemàtica econòmica, comptable i fiscal

GONZALEZ & CIA AUDITORS

AUDITORES CENSORES JURADOS DE CUENTAS

- Auditores de Comptes Anuals
- Auditories i Revisió dels Comptes
- Projectes de Fusió i Escissió
- Auditoria de Gestió
- Informes especials

Pensem com tu. La feina,... ben feta.

GIRONA 38 1ª 1ª · 08010 BARCELONA · Telèfon 93 265 35 05 Fax 93 232 56 13
e-mail: gjjg@gonzalezauditors.com

FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

 Col·lectiu Ronda
Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Miquel Corna,
Enric Dalmau, Josep Edo, Agnès
Giner, Joana Gomis, Carla Liébana,
Xavi Palos, Montse Pallarés, Armand
Vilaplana, Joseba Polanco, Ricard
Pedreira, Esteve Puigferrat, Quim
Sicília i Olga Ruiz.

*Els autors són responsables dels
articles signats. Ni la direcció de la
revista ni els editors comparteixen per
força les opinions que puguin reflectir
els textos aquí inscrits*

Foto portada: Versembrant, SCCL.

Disseny, maquetació i impressió:
L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80
ISSN 1133-8415.

**Aquesta revista ha estat impresa
en paper ecològic.**

 **Generalitat
de Catalunya**

Sumari

04

TORNAVEU

Joana Gomis.

05

EDITORIAL

Imparcialitat i drets fonamentals.

06

NOTICIARI

Agnès Giner

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

Les cooperatives en la reactivació i
enfortiment d'una economia per a
la vida a la ciutat de Barcelona.
*Confederació de Cooperatives
de Catalunya*

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Versembrant, escola popular
itinerant: rap i educació, realització
personal i transformació social.
Pep Valenzuela

13

L'ENTREVISTA

Albert Cañigüeral.
Josep Comajoan

16

SEMINARI FRG 2019

Municipalisme Cooperativisme
i Sobirania.
*Iolanda Fresnillo i Josep Manel
Busqueta*

20

SOSTENIBILITAT

La renovació dels permisos d'explotació
de les centrals nuclears de l'Estat
espanyol, un error que pagarem la
ciutadania.
Eloi Nolla

23

OPINIÓ

El moment de l'economia.
Armand Vilaplana

24

RESSENYA

El vi i els cellers en una perspectiva
històrica comparada.
Antoni Gavalda

26

RETALLS

Significant sense significat.
Mar Masip

Un parell de preguntes (que són tres) a:

Joana Gomis Oliveres

Tècnica de la Federació de Cooperatives de Consumidors i Usuaris de Catalunya

Des del meu punt de vista, **el més atractiu del cooperativisme és la base del model, és a dir, les persones.** A través del cooperativisme, és possible un sistema que deixi enrere l'economia capitalista i individualista al servei de l'estat i ens centrem en una economia al servei de les persones. El cooperativisme és atractiu no solament com a model d'empresa, sinó com a model societari per tal de perseguir un món més just a través de la implicació i col·laboració de tots els participants de forma igualitària.

Que tot i el bon sistema organitzatiu i l'impacte social que pot arribar a generar, **ens hem de plantejar per què el cooperativisme sovint és un model poc conegut i referencial a escala general.**

Una altra economia és possible i necessària. Considero que el cooperativisme és un dels millors models per tal de perseguir, com deia anteriorment, una economia al servei de les persones i escapar de l'individualisme i egoisme que suposa el sistema capitalista en el qual estem immersos. Penso que una altra economia ha de ser, i per tant s'ha de perseguir un sistema que faci desaparèixer les immenses desigualtats existents i promogui l'economia social i solidària.

Imparcialitat i drets fonamentals

Coincidint amb el tancament d'aquest número, s'ha fet pública la sentència del Tribunal Suprem que inhabilita el president de la Generalitat de Catalunya Quim Torra.

Considerem, novament, que les diferències polítiques, no s'han de resoldre per la via judicial, sinó de manera democràtica.

Tot i la diversitat del cooperativisme i de l'economia social i solidària en general, considerem que les persones que en formen part comparteixen els valors associats a la pràctica democràtica, el compromís social i les llibertats fonamentals. I, en aquest sentit, que la llibertat d'expressió és un dret bàsic en una societat compromesa i democràtica. Per tant, que no haurien de ser perseguides judicialment ni condemnades les persones ni les institucions que practiquin aquest dret.

Fem nostres, doncs, les paraules que acusen la justícia espanyola d'haver vulnerat la garantia d'imparcialitat amb la sentència dictada per uns magistrats del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya que havien expressat opinions polítiques sobre els fets que havien de jutjar, i que ha avalat la decisió d'un organisme de caràcter administratiu no competent com la Junta Electoral Central.

Aquest fet, lluny de contribuir a una solució dialogada del conflicte polític, aprofundeix en la via de la repressió de la dissidència política i la deslegitimació progressiva de l'Estat espanyol a Catalunya.

Coincidint amb el tercer aniversari de la celebració del referèndum d'autodeterminació de l'1 d'octubre, reitem la necessitat que el cooperativisme i el conjunt de l'economia social i solidària perseverin i demandin el valor de la cooperació basat en l'exercici del dret a l'autodeterminació com a principi fonamental.

La viabilitat social i econòmica de les organitzacions cooperatives pot avançar de forma més consistent i coherent si aquestes practiquen els seus valors, i estan compromeses amb el seu entorn i amb la societat de la qual formen part, tot considerant que una societat autodeterminada ha de desenvolupar l'autonomia individual, autogestionar-se econòmicament, autoequilibrar-se ecològicament, autoorganitzar-se per decidir sobre els afers públics i autodeterminar-se nacionalment.

Foto: Mural de Valentí Guabianas a la plaça 1 d'octubre de Fonollosa.
FLICKR @SOBRELTERRENY CC-BY-NC-ND 2.0

CATALUNYA, TERRA COOPERATIVA REPRÈN LA ITINERÀNCIA A SANTA COLOMA DE GRAMENET

Malgrat l'aturada del món cultural per organitzar i realitzar actes i activitats en l'anomenada nova normalitat, estem molt contents de poder anunciar que l'exposició *Catalunya, terra cooperativa* ha reprès la seva itinerància. Es pot visitar al Museu Torre Balldovina de Santa Coloma de Gramenet des del 17 de setembre fins al 25 d'octubre. En aquesta ocasió l'exposició, a més de comptar amb la seva versió de gran format, és a dir, amb audiovisuals i vitrines amb objectes que il·lustren i deixen constància material de la història del cooperativisme, es podrà veure juntament amb la història del cooperativisme local, produïda gràcies a l'Ateneu Cooperatiu del Barcelonès Nord i el Museu Torre Balldovina.

El passat 22 de setembre se celebrà una inauguració de caràcter virtual, la qual comptà amb la presència de representants de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet, de l'Ateneu Cooperatiu del Barcelonès Nord, del Museu Torre Balldovina i de la Fundació Roca Galès. Els seus parlaments estigueren dedicats a fer un repàs als continguts de l'exposició a tall de visita guiada virtual de l'exposició.

Si esteu interessades a portar l'exposició *Catalunya, terra cooperativa* a la vostra població o entitat demaneu informació per correu electrònic a: biblioteca@roca-gales.cat

XVIII CONGRÉS INTERNACIONAL D'INVESTIGADORS EN ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVA A MATARÓ

Els dies 17 i 18 de setembre de 2020 es va celebrar a Mataró, en el marc del Tecnocampus de Mataró-Maresme adscrit a la Universitat Pompeu Fabra, el XVIII Congrés Internacional d'Investigadors en Economia Social i Cooperativa, amb el lema "L'Economia Social: eina per al foment del desenvolupament sostenible i la reducció de les desigualtats", organitzat per CIRIEC-Espanya, la Càtedra d'Economia Social del Tecnocampus i la Fundació Roca Galès.

El Congrés, que es va desenvolupar en modalitat mixta, presencial i en línia, va reunir més d'un centenar d'investigadors i directius de l'economia social d'Espanya i altres 10 països, que presentaren les seves ponències i comunicacions en 6 sessions plenàries, 10 tallers generals i 17 tallers temàtics paral·lels.

La primera jornada del Congrés va incloure una conferència inaugural a càrrec d'Antón Costas, catedràtic de Política Econòmica de la Universitat de Barcelona, sobre la necessitat d'un nou contracte social postpandèmic i el rol de l'economia social, així com la taula rodona a l'entorn de la proposta de Pacte per l'Economia per la Vida, el pacte sobre democràcia econòmica, salut col·lectiva i transició ecosocial del conjunt de l'economia social catalana. En aquesta taula rodona van participar Jordi García Jané i Jordi Via, membres del patronat de la Fundació Roca Galès, que van ser presentats per Rafael Chaves.

El XVIII Congrés va incloure la celebració de tallers paral·lels de presentació de les comunicacions al llarg dels dos dies, que podeu llegir íntegrament accedint a www.ciriec.es/eventos. El Congrés va concloure amb el lliurament de premis a la millor tesi doctoral en economia social presentats en els darrers anys a les universitats espanyoles; el primer premi va ser per a Miguel Garau Rolandi, de la Universitat de Barcelona, per la seva tesi titulada: "Entre la utopia i la supervivència. El desenvolupament i la diversitat de les cooperatives de producció i treball a la Catalunya urbana i industrial (1864-1936)".

AJORNAMENT DELS PREMIS FUNDACIÓ ROCA GALÈS 2020

El Patronat de la Fundació Roca Galès va acordar al seu darrer ple de Patronat ajornar els Premis Fundació Roca Galès 2020 a causa de la situació sanitària derivada de la Covid-19. L'ajornament és fins nou avís i probablement en una versió integrada amb els de l'any 2021 i amb guardons especials a les entitats dedicades a l'emergència sanitària, social i econòmica derivades de l'actual pandèmia.

La Fundació Roca Galès convoca anualment els Premis Fundació Roca Galès, per a reconèixer i distingir les entitats o persones de l'economia social i solidària que treballen en els tres àmbits del seu objecte social: el cooperativisme i economia solidària; la defensa del medi natural, la sostenibilitat i l'educació ambiental, i, el benestar social i la justícia social. L'acte de lliurament dels Premis, integrat en la Nit Fundació Roca Galès, és un espai anual de trobada i de socialització del moviment cooperatiu català, que amb les actuals restriccions no seria còmode ni càlid. Ens reservem les energies per a l'any que ve.

SEGONA ETAPA DEL FSMET 2020

El Fòrum Social Mundial de les Economies Transformadores (FSMET), el procés de confluència de les economies que són una alternativa real al capitalisme, celebra la seva segona etapa en el marc de la Fira d'Economia Solidària de Catalunya (FESC). Aquesta segona etapa encara el repte d'elaborar una agenda de les economies transformadores davant de la Covid-19.

Concretament, dins el programa general de la FESC, han reservat sessions tots els dilluns i dimecres des de l'inici de la Fira el 23 d'octubre fins al seu final el 22 de novembre del 2020, segons el calendari:

- **26 d'octubre:** Presentació Sistematització i mapatge del FSMET
- **28 d'octubre:** Iniciatives seleccionades del repte sociopolític
- **2 de novembre:** Iniciatives seleccionades del repte econòmic
- **4 de novembre:** Iniciatives seleccionades del repte tecnocientífic i del coneixement
- **9 de novembre:** Iniciatives seleccionades del repte ambiental
- **11 de novembre:** Interconfluències
- **16 de novembre:** Interconfluències
- **18 de novembre:** Clausura i presentació Agenda.

El format d'aquesta segona etapa del FSMET serà virtual, igual que la FESC.

+ info: <https://forum.transformadora.org> www.fesc.xes.cat
@FSMET_2020 @XES_cat

Adeu a l'amic Gabriel Plana!

El passat dia 10 de setembre va morir Gabriel Plana, membre del Consell Consultiu i ex patró de la Fundació Roca Galès, a causa d'una llarga malaltia. Ens deixa un dels principals estudiosos del cooperativisme català i de la figura de Josep Roca Galès.

Gabriel Plana i Gabernet (Barcelona, 1951-2020), Doctor en ciències econòmiques per la Universitat de Barcelona, va ser patró i secretari de la Fundació Roca i Galès fins a l'any 1995. Actualment formava part del Consell Consultiu de la mateixa Fundació. Entusiasta col·laborador de la revista *Cooperació Catalana* i membre del consell de redacció fins a l'any 1993, destaquem el seu darrer article *Josep Roca i Galès, l'emancipació econòmica, moral i intel·lectual de les classes populars catalanes*, publicat a la revista *Cooperació Catalana*, 407, de març de 2017.

Professor de l'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica de Teixits de Punt de Canet de Mar, adscrita a la Universitat Politècnica de Catalunya i de la Secció de Cooperativisme i Agricultura de la Universitat Catalana d'estiu de Prada. Va participar a l'Institut per a la Promoció i la Formació Cooperatives, actualment desaparegut. Va escriure durant anys en la pàgina de cooperativisme del diari *Avui* i d'altres mitjans de la premsa barcelonina i comarcal. És autor dels llibres *El cooperativisme català o l'economia de la fraternitat* (1998), *Josep Roca Galès* (2007), *Cooperativisme i fet nacional català. Una perspectiva històrico-sociològica* (1997), *El patrimoni cooperatiu* (2007), aquest darrer amb l'historiador Jason Garner, i *Maçoneria i cooperativisme català* (2009) dins el llibre d'autoria col·lectiva: *La Maçoneria, dels orígens al futur*.

UN ANY DE RÈCORD!

Els Premis Economia Social han tancat les inscripcions amb rècord de participació. En aquesta edició s'han presentat 73 treballs de diverses universitats catalanes, un 62% més que l'any passat. Per la Fundació Roca Galès, entitat organitzadora, això demostra com any rere any creix l'interès de l'acadèmia en l'economia social i solidària. Aquests premis pretenen fomentar la recerca en temes relacionats amb el tercer sector, l'economia social i les cooperatives. Tot l'alumnat de grau, màster i postgrau de les universitats catalanes ha pogut participar-hi.

El proper 16 d'octubre a les 10h es celebrarà l'acte de lliurament dels premis on es farà públic quines són les persones guanyadores d'aquesta edició. Serà un esdeveniment atípic degut a la situació sanitària, però carregat de contingut d'altíssim nivell. L'acte comptarà amb la projecció del documental "La Trama Justa", una experiència de l'ESS en el sector tèxtil brasiler, i de les conferències de Carlos Taibo, autor del llibre *Colapso*, i Koldo Saratzaga, fundador de l'empresa K2K Emocionando. L'acte es podrà veure en directe en línia a través de l'enllaç que es farà públic a les xarxes socials de la Fundació Roca Galès.

e/s

**Premis
economia
social**

e/s economia social

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball,
Afers Socials i Famílies

germinadorsocial

GUANYADORS DE LA 4A EDICIÓ DEL GERMINADOR SOCIAL

El jurat de la 4a edició del Germinador Social, el concurs d'iniciatives per a la transició energètica impulsat per Som Energia i Coop57, va fer públic el veredict a través d'un vídeo compartit a les xarxes el passat 29 de setembre, i va anunciar que decideix atorgar els premis següents:

Premi especial en comunitats energètiques locals

- COMUNITAT ENERGÈTICA DE MONACHIL
- TORREBLANCA ILUMINA
- AGÉS: COMÚ ÉS EL SOL I EL VENT

Premi en l'àmbit de pobresa energètica

- RADAR-VALLECAS

Premi en l'àmbit de transició energètica

- WATTECO
- SINERGETIK

Premi de la votació popular

- AUTOCONSUM EN BICICLETA

Premi del públic

- ESTALVI ENERGÈTIC A LA LLAR

Els criteris que va seguir el jurat per triar els projectes guanyadors són: la contribució al canvi de model energètic, el sistema de governança i participació, l'apoderament, l'impacte social en el territori i en la seva economia circular, la perspectiva de gènere, els beneficis ambientals (no energètics), la replicabilitat del projecte, la sostenibilitat tècnica i econòmica i el grau d'innovació i originalitat.

Aquesta quarta edició del Germinador Social va engegar-se al mes d'abril, en ple confinament per la pandèmia. La situació global d'excepcionalitat va convèncer l'organització encara més de la importància de donar a conèixer i impulsar nous projectes d'innovació per a la transformació energètica i social. La resposta a la convocatòria va confirmar-ho: s'hi van presentar 25 projectes, dels quals 15 estan emmarcats en l'àmbit de la transició energètica, 7 en el de comunitats energètiques locals i 3 en el de pobresa energètica.

+ info: www.germinadorsocial.com

LES COOPERATIVES EN LA REACTIVACIÓ I ENFORTIMENT D'UNA ECONOMIA PER A LA VIDA A LA CIUTAT DE BARCELONA

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@CooperativesCAT

A principis de 2020 van tenir lloc diversos debats sectorials i territorials dins el procés participatiu per definir els objectius i prioritats de l'ESS a Barcelona d'aquí al 2030.

La Confederació de Cooperatives de Catalunya (CoopCat), com una de les entitats representatives de l'economia social i solidària (ESS) agrupada sota l'Associació Economia Social Catalunya (AESCAT), conjuntament amb l'Ajuntament de Barcelona, hem desenvolupat un procés participatiu i obert per definir els objectius i prioritats de l'ESS a Barcelona d'aquí al 2030.

L'Estratègia Barcelona ESS 2030 és fruit d'un any de treball basat en la pluralitat i la col·laboració, incloent-hi una pandèmia amb unes conseqüències socials i econòmiques que demostren la fragilitat de l'actual model econòmic global. L'Estratègia, correlacionada amb els ODS establerts per l'ONU, aspira a ser una guia per a les polítiques d'ESS en els propers governs locals, transversal per a totes les polítiques municipals: cultura, sostenibilitat, mobilitat, habitatge... També a ser una font d'idees i propostes per a les administracions supralocals que desenvolupen polítiques d'ESS a la ciutat. Davant les conseqüències de la pandèmia, l'Estratègia vol ser, així mateix, un clam a aquestes polítiques públiques perquè orientin la recuperació econòmica cap al bé comú, la dimensió col·lectiva i la solidaritat. L'Estratègia resumeix les prioritats i el treball dels propers deu anys a la ciutat de Barcelona. Alhora, cadascuna de les empreses, organitzacions i iniciati-

ves signants formularan els seus propis plans de treball inspirats en aquest document.

Des de CoopCat prenem el compromís de complementar i enriquir els continguts de l'Estratègia amb l'objectiu de contribuir a crear un model de ciutat on la ciutadania tingui accés als béns i serveis bàsics per a la vida; on s'augmenti el benestar i es redueixin les desigualtats socioeconòmiques; on l'economia relocalitzada sigui democràtica i estigui immersa en la transició energètica i ecològica.

I aquest compromís l'adquirim per situar el cooperativisme i les empreses cooperatives en sectors estratègics per a la ciutat i on les línies estratègiques marcades en l'Estratègia ESS 2030 les puguem replicar arreu del país, per enxarxar i articular les cooperatives com estructures estratègiques per a les persones i l'economia.

Animem a les cooperatives de la ciutat de Barcelona a participar en els projectes de ciutat, aquells que permeten impulsar de forma significativa les línies estratègiques, com són: impuls de plans i estratègies sectorials; fons de finançament i inversió de l'ESS; pol cooperatiu de ciutat; contractació pública responsable; consum conscient i mercat social.

Per a més informació:

<https://ajuntament.barcelona.cat/economia-social-solidaria>

Versebrant, escola popular itinerant: rap i educació, realització personal i transformació social

El jovent d'educació secundària és l'interlocutor principal del treball de la cooperativa, entès com a intervenció socioeducativa. La proposta s'orienta a joves de tota mena de centres educatius o d'educació en el lleure, i també a la formació per als professionals i les persones que conformen l'entorn educatiu, com són el professorat, les mares i pares, tutors o entitats.

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

Fetitxe 13 (Joël), Bittah (Alba), Patxi i Pau, sòcies treballadores de la cooperativa Versebrant.

«El rap és poesia i ritme, i també una tècnica social que ens permet escriure el guió de la nostra pròpia trajectòria vital i construir plans de futur des d'aquesta narrativa. Venim d'estar forçosament massa tancats en nosaltres mateixes i ens cal prendre la paraula, guarir les ferides i reivindicar la nostra existència al barri, a la ciutat i al món. En aquest taller aprendrem recursos lingüístics i musicals del rap i el *hip-hop*, i els farem servir per escriure, interpretar i enregistrar la nostra pròpia cançó.»

Així presentava Versebrant la seva proposta de Laboratori de creació i tallers per a joves «Eh!», organitzat conjuntament per Òmnium Cultural i el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, realitzat el passat juliol. Art i educació, «connectar el món de la música urbana i els escenaris en els IES i explotar les potencialitats educatives i transformadores des de la perspectiva crítica que té aquesta connexió», és l'objectiu d'aquesta cooperativa

de treball que s'autodefineix com a «escola popular itinerant», tal com explica en Pau Llonch, conegut raper i veu del grup del rap català At Versaris.

Per tant, «no es tracta només de parlar de rap i músiques urbanes, sinó que hi col·labori gent que ha estat implicada, que coneix les disciplines que formen part del *hip-hop* i participar en l'aprenentatge en els instituts», matisa l'Alba Martínez, coneguda com a Bittah, formada en psicologia, cantant del grup de rap feminista i anticapitalista Tribade i membre fundadora també de Versebrant.

Paral·lelament, Versebrant «cooperativitza» l'activitat artística, concerts i producció, dels seus quatre membres. «Tota l'activitat econòmica com a artistes també la cooperativitzem», subratlla en Pau, economista de formació, «pel bo i pel dolent, i a més pensem que això pot ser un referent».

Sembrant amb versos, la cooperativa nasqué de la transformació

VERSEMBRANT, SCCL

VERSEMBRANT, SCCL

VERSEMBRANT, SCCL

VERSEMBRANT, SCCL

de l'associació cultural homònima: «tot plegat, un procés molt orgànic i concret que ajuntà un grup de gent que feiem tallers individualment», explica en Pau, «i, pensant ja col·lectivament, vam anar creant les eines que necessitàvem a cada pas, vam anar provant». Versembrant, SCCL, només té un any, però la seva construcció es remunta al naixement de l'associació el 2017.

En aquest camí, la subvenció d'un projecte Singulars els va permetre «consolidar eines educatives que ja teníem mig construïdes», recorda la Bittah; la principal entre elles, el Campus Virtual de Versembrant per objectivar els processos i les metodologies». I la publicació del llibre *El rap a l'aula*, amb Rosa Sensat. «Aquest ha estat un punt d'inflexió *guai* per acabar de visibilitzar el que fem pràcticament i teòricament», destaca en Pau.

Mentrestant, també hi ha espai per a la reflexió sobre el vessant econòmic de l'activitat, «ser cooperativa ens permet democratitzar la

pràctica econòmica, decidir sobre la feina, els sous, l'organització; però tenint molt en compte la valoració del temps lliure, de la reproducció familiar i els espais personals», argumenta en Pau, que és pare des de fa pocs mesos. «Ens associem per fer el que creiem i ens agrada», destaca, «per poder ser feliços fent-ho, que és una cosa totalment utòpica en el món de merda en què estem, però que nosaltres, per ara, anem aconseguint, malgrat haver de ser-hi, més o menys, en el mercat». «El que fem ara seria impossible si això fos una empresa mercantil», afegeix la Bittah.

Amb quatre sòcies treballadores (Joël 'Fetitxe 13' i Patxi Vazili completen l'equip) i tres assalariades (administració a temps parcial i dos per un projecte), miren el futur amb confiança. De fet, en aquests moments de contracció econòmica, d'ERTO i creixement de l'atur, Versembrant ha contractat dues persones. «Sortim molt bé de la situació de crisi, tot i la suspensió forçada de

Diversos tallers de rap de Versembrant.

molts tallers», assegura en Pau, «i és que una de les virtuts de la cooperativa és que el capital som nosaltres, el primer és com salvar la gent i la cooperativa».

Començaren amb recursos propis, individuals i els que havien generat com a associació. Mouen al voltant d'uns 120.000 euros/any de

“

Una de les contradiccions, ara ja, és que generen feina i necessiten gent, però no poden incorporar ni més assalariats ni més membres.

“

El treball connecta amb l'alumnat i el professorat, que descobreix eines noves: la part corporal amb el break, música, problemàtica social, la història, l'escriptura...

PEP VALENZUELA

negoci. «Aquesta és la mitjana de només dos anys, però apunta bé», declara en Pau; «la nostra activitat necessita poc capital fix, és una activitat molt immaterial, cognitiva, i amb algun equip informàtic i poca cosa més resolem». «Els nostres actius som nosaltres mateixes», sentència. Comparteixen oficina a La Immensa, local del Teler Cooperatiu, de Sabadell.

Una de les contradiccions del moment és que generen feina i necessiten gent, però encara no poden incorporar ni més assalariats ni més membres. De moment, van creant xarxa i condicions. No els molesta gaire, de fet; aquestes són les contradiccions i els problemes que els agraden.

L'activitat més important són els tallers de rap, d'una sola sessió o complets, que inclouen la gravació d'un tema. «L'alumnat de la classe crea la cançó de forma col·lectiva i nosaltres aportem la tècnica i la perspectiva i visió socials», informa la cantant de Tribade. Fan també tallers de ball *break dance*, per aprendre a fer la música i de producció i *beatmaking*; i també de grafit, la part plàstica. Són aquestes les quatre disciplines que fan o surten del moviment del hip-hop, puntualitza.

El rap, expressió de moviments i cultura urbana, i la «filosofia educativa» que practica Versembrant

i que expliquen una mica al llibre abans esmentat no són nous, explica en Pau, militant i activista de llarga trajectòria, sinó que entronquen amb «les millors tradicions educatives marxistes o materialistes, o transformadores si vols, en ampli aspecte. L'educació no hauria de ser per preparar treballadors acrítics, segons disciplines molt cognitivistes o instrumentals, sinó obrir el camp a la creativitat, la realització personal, l'autocrítica, a la crítica social. L'art i la creació tenen a veure amb això. Nosaltres fem servir el rap. No és una troballa conjuntural o casual».

«Apostem per l'aprenentatge viencial, viscut en la pròpia pell, amb emocions, on es passa vergonya i es crea la motivació», afegeix encara l'Alba. «Donem eines a joves potser poc motivats pels estudis, i que així són escoltats i s'expressen».

El treball connecta molt amb l'alumnat i també amb el professorat, que descobreix eines noves. «En un taller, sense donar-li gaires voltes, pots treballar diferents àrees i assignatures: la part corporal amb el *break*, una problemàtica social, la història..., l'escriptura: coherència del text, rimes i metàfores, coses que d'altra manera no entren o és més feixuc». És una experiència que recorre el país, amb tallers realitzats a més de noranta viles i ciutats

Pau i Bittah (Alba) al Palau de la Música.

en què han participat uns 30.000 alumnes, amb la qual Versembrant també impulsa la comunicació en català.

Amb el motor en marxa, en Pau anuncia un altre projecte al qual ja li bat el cor: el Bus Makàrenko (home-natge al pedagog ucraïnès), un bus escola construït en cooperació amb altres cooperatives, espai itinerant on aprendre la producció musical i el rap i música urbana en general, amb estudi de gravació i altres recursos, que recorri el país, sobretot les viles amb menys recursos. Ara hi manca el finançament, però ja hi ha propostes.

“

A punt d'arrencar, el Bus Makàrenko, construït amb altres cooperatives, una escola itinerant per aprendre producció musical i música urbana, que viatjarà pel país.

Albert Cañiguer

«Amb les plataformes digitals hi ha hagut un cert bonisme»

Un personatge històric que voldries conèixer: Michel de Montaigne.

Una lectura imprescindible: *Lo pequeño es hermoso: Economía como si la gente importara*, d'Ernst Friedrich Schumacher.

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: Una mica d'humor àcid: @gerardotc.

No podries viure sense... Viatjar a cultures diferents.

Encara tens pendent... Conèixer a fons Àfrica.

El cooperativisme és... Imprescindible per dissenyar futurs desitjables.

Albert Cañiguer (Mataró, 1977) és un dels referents en l'anàlisi de l'anomenada economia de plataforma a l'Estat espanyol. Soci de Ouishare, un col·lectiu d'autònoms que intenta entendre millor aquest tipus d'economia i que en els últims anys s'ha centrat en l'anàlisi del món del treball i l'impacte sobre aquest de les plataformes digitals. Autor de diversos llibres sobre el tema, ara està a punt d'arribar a les llibreries l'últim, *El trabajo ya no es lo que era* (Conecta, 2020).

Josep Comajoan
@jcomajoan

66

«No tenim els mecanismes de protecció adequats per al nou paradigma de treball.»

Què és l'economia de plataforma?

Les plataformes digitals estan començant a tenir impacte en la nostra societat i les nostres vides. Des del punt de vista laboral, en la mobilitat, el turisme, el finançament a través de *crowdfunding*... L'economia de plataforma defineix tota aquesta activitat econòmica. Les plataformes digitals permeten escalar acords amb col·lectius d'una manera molt eficient. No és el mateix Airbnb que l'intercanvi de cases amb el *couchsurfing*, que és gratuït. Cada plataforma és com un petit país i cadascú posa les seves regles de joc. Però l'ús de la tecnologia sí que ho fa molt escalable i eficient. En tots els sentits.

Exacte, ho anava a dir, en tots els sentits, perquè sembla que ens ha de facilitar la vida i, en canvi, moltes vegades n'acabem sent esclaus, com a usuaris, o en el món del treball.

Paul Virilio, un filòsof francès, parla del concepte de l'accident integral. Diu que quan es va inventar el vaixell es va inventar l'enfonsament; quan es va inventar el cotxe es va inventar l'accident de cotxe..., i amb les plataformes passa el mateix. Igual que es va inventar la línia divisòria per als cotxes, el cinturó de seguretat i les normes de trànsit, hem de desenvolupar una normativa que ens porti els beneficis, però amb seguretat. Amb les plataformes digitals en molts casos no s'ha fet aquest exercici, perquè hi ha hagut un cert bonisme, una falta de crítica a tot el que era innovació digital, tot i que el temps ha demostrat que hi havia riscos inherents. Les plataformes són tan eficients, tan ràpides i tan bèsties que els seus impactes bons i dolents es despleguen molt ràpid. I la nostra societat no està acostumada a aquesta velocitat. Una altra cosa que deia Virilio és que la velocitat està molt relacionada amb la violèn-

cia. Ell feia la diferència entre una carícia i una bufetada, i és la velocitat d'impacte de la mà amb la cara.

És per això que tu parles d'innovació social digital, d'un ús responsable i ètic de les tecnologies digitals?

Sí, la següent clau de volta de tota la innovació ve de la reflexió que hi ha coses bones, però també de dolentes, i de poder dirigir-les cap a un benefici social. La meua mirada i la de Ouishare, on treballo, és de crítica constructiva, de fer una anàlisi tan profunda com sigui possible per veure què és bo i què és dolent. I crec que el 2019 i 2020 ja ha començat a haver-hi aquesta reflexió des de molts entorns, fins i tot el de les mateixes *start up*, que estan fent una autocrítica que no havien fet fins ara, o el món dels inversors, que comença a veure riscos en aquestes empreses que abans només veien com una gran oportunitat.

Està a punt de sortir un llibre teu sobre el món del treball. He llegit que dius que el mapa que utilitzem per llegir i intentar anticipar el futur del treball està antiquat, i que per poder-nos orientar millor en els nous escenaris cal dibuixar un nou mapa. A què et refereixes?

Venim d'un entorn on el concepte feina és molt tradicional, d'una feina de 30-40 anys, 8 hores al dia, en un sol lloc i amb un sol ocupador. Aquesta manera de treballar està en clara decadència, i si encara n'hi ha molta és perquè porta molts anys així, des del funcionariat fins les grans empreses o les pimes, però molta de la feina nova que es genera ja és de naturalesa molt més temporal, per bé i per mal. En canvi, el sistema social i de protecció està molt preparat per al paradigma tradicional. Per a aquest paradigma de treball temporal i feina més inestable, no tenim els mecanismes de protecció adequats.

D'aquí ve la situació precària per a molta de la gent que està treballant d'aquesta manera. A Espanya, el 2019, un 90 % dels contractes van ser temporals, amb una durada mitjana de 50 dies i escaig.

Treballar per viure o viure per treballar? El debat es resumiria en aquest dilema? O és més complex?

D'una banda, el capitalisme ha permès una certa redistribució de la riquesa, amb tots els seus ets i uts, ja que és imperfecte, però de l'altra s'esperava que permetés un desenvolupament personal, no només professional. I en aquestes formes de treball tan fragmentades, això costa molt més. Per a mi el futur del treball és aprendre. La gent frueix quan en un entorn laboral aprèn, fa coses noves, en algunes ocasions en un entorn de treball que pot ser informal, pot ser una associació, pot ser el grup de castellers... En el llibre també parlo que treballar és resoldre problemes d'altres persones i, per tant, sempre hi haurà feina perquè sempre hi ha persones que tenen problemes. En aquest sentit, la feina és un camí per ajudar els altres a la vegada que et desenvolupes. Això és l'ideal. Però no estem aquí.

I de la COVID-19, quins aprenentatges en podem extreure?

El teletreball és un aprenentatge molt bèstia. No sé si tant a Espanya, que encara som molt presentistes, ens agrada veure la gent i veure com escalfen la cadira. Que la gent comenci a treballar de forma remota des de casa, sovint amb els seus propis equips, els fa més similars al que seria un treballador autònom, i les empreses han començat a contractar gent sense fer una entrevista presencial, i han començat a contractar per projectes. Aquesta dinàmica de contractar la gent per a tasques concretes, de manera remota, i treballadors que, en estar a casa, comencen a treballar per a una segona empresa, potser sense voler-ho...; alguna cosa d'aquesta quedarà per accelerar els canvis en l'estructura de com s'organitza el treball. La COVID-19 haurà accelerat aquests canvis, però compte, que l'acceleració no és un objectiu ni un benefici en si mateix, i a vegades anar ràpid fa que no tinguis temps de reflexionar.

Quin paper reserves per als models empresarials com el cooperativisme de treball o per a una economia social i solidària que no posi només el lucre i el benefici econòmic com a primera prioritat?

En aquesta reflexió sobre un entorn digital

Albert Cañigueral és un referent en l'anàlisi de l'economia de plataforma.

amb responsabilitat social, la font d'aprenentatge més bèstia ens la donen l'economia social i solidària i les cooperatives. De fet, hi ha tot un moviment molt reconegut de cooperativisme de plataformes que intenta trobar l'equilibri entre les maneres de fer de compartir informació, compartir propietat, compartir guanys de les cooperatives, amb els beneficis del món digital, que el que fa és escalar acords. Si jo tinc un acord en un entorn cooperatiu, en quin d'aquests àmbits pot arribar a ser eficient afegir-hi una part digital que permeti es-

calar? Trobar l'equilibri entre efectivitat i afectivitat és un dels grans reptes. En un entorn cooperatiu no només es valora la part del lucre, sinó la part més afectiva, comunitària, personal, i molts cops quan vas cap a l'eficiència econòmica perds afectivitat. Segur que podem fer més eficient l'economia social i solidària, a la vegada que hem de saber posar el fre i no perdre els valors.

Ets una de les 30 persones del grup Catalunya 2022, que ha de fixar les estratègi-

es de país en l'escenari post-coronavirus. Quasi res...

És un grup interessant. S'ha intentat fer un grup divers en la mirada social i econòmica sobre Catalunya. L'ambició no és fer una llista de 500 mesures, sinó quelcom més inspirador i transformador de fons. Posem per cas, tema competència: volem un país amb uns quants oligopolis, o volem un país on comencem a fomentar allò de «lo pequeño es hermoso» i, per tant, com pot ser que amb una dimensió humana les coses siguin competitives, i com ho regulem? O el tema de la centralització, que també ha sortit molt, que tot és a Barcelona; a veure si amb el teletreball tenim una oportunitat de reequilibri territorial i què implica això.

Històricament les pandèmies han acabat amb una transformació social bèstia. A l'Edat Mitjana, amb tot l'enrenou de la pesta negra, va ser l'inici del Renaixement, quan la gent va deixar de creure en Déu perquè no resolia la pesta i van començar a creure en les persones i la ciència. Ara no sé si hi haurà una transformació tan bèstia, però sí que permet reflexionar. I jo encantat de participar-hi, d'aportar-hi els valors socials i cooperativistes, l'*open data*, l'*open source*... El meu paper allà dintre és aquest, i té resistències, perquè hi ha gent que pensa el contrari que jo, però tothom respecta l'opinió dels altres.

“

«La COVID-19 haurà accelerat canvis, però compte, que l'acceleració no és un objectiu en si mateix.»

SEMINARI FRG 2019

MUNICIPALISME COOPERATIVISME I SOBIRANIES

El novembre de 2019 la Fundació Roca Galès va organitzar el Seminari "Municipalisme, cooperativisme i sobirania. Per una política econòmica transformadora", un espai de treball on vincular els vessants més transformadors del municipalisme i del cooperativisme del país, referenciant-los en experiències concretes i locals (públiques, cooperatives i/o populars) que materialitzen sobirania en diferents àmbits econòmics, productius i reproductius. Amb l'objectiu de fomentar la seva replicabilitat es començava a dibuixar una política econòmica transformadora real.

Avui, en el context pandèmic de la Covid-19, s'ha demostrat que tant les experiències presentades com les línies esbossades fa un any, han estat essencials en la reacció i proactivitat davant l'emergència sanitària, econòmica i social, i que són claus per bastir una nova economia plural transformadora, basada en la salut col·lectiva, la democràcia econòmica i la justícia mediambiental. Recuperem, doncs, a tall d'antecedents, les conclusions finals i idees per avançar i seguir reflexionant, presentades a la cloenda del Seminari FRG 2019

Resum i conclusions

Iolanda Fresnillo

Sociòloga
@ifresnillo

Es destaca la importància de comptar amb **espais del «sector cooperatiu»**, reforçant xarxes locals i nacionals, plataformes, federacions, fundacions i ateneus cooperatius, per definir des d'aquests espais i fer avançar estratègies, eines, estructures i relat que ens permetin avançar en l'amplitud i l'escala de les propostes de transformació econòmica.

En les diferents experiències va quedar clara la importància de la **intercooperació**, i es va destacar la dimensió territorial (xarxes d'intercooperació locals per reforçar un ecosistema que es retroalimenta) i els vincles entre àmbits diferents, però també entre iniciatives similars o en el mateix àmbit de diferents llocs.

Pel que fa a estratègies per **augmentar la massa crítica**, sumar usuàries i volum de consum, hi ha diferents estratègies que podem potenciar:

- Pel que fa a relat, fer el vincle amb el moment polític que viu el país. Per conquerir la sobirania política, hem de construir sobirania en múltiples àmbits, no solament en clau nacional, sinó en clau de construir el país que volem.
- És necessari plantejar un canvi d'escala, desplegar estratègies (com els supermercats cooperatius) que ens permetin aquest canvi també pel que fa a volum d'usuàries / de consumidores.
- En aquesta estratègia de canvi d'escala, és imprescindible millorar el coneixement de l'oferta que existeix per part de sectors més amplis de la població.
- L'ecosistema català, divers i ampli, de mitjans cooperatius i mitjans locals, pot contribuir a compartir alternatives crítiques.

En relació amb els **recursos econòmics** necessaris per abordar aquest canvi d'escala, es destaca el rol de les finances cooperatives i ètiques com COOP57, no com a objectiu sinó com a eina (no

L'antiga fàbrica L'Anònima de Manresa va acollir el Seminari FRG el novembre de 2019.

volem un COOP57 gran perquè sí, sinó com a eina per fomentar un sector cooperatiu i d'economia social més fort). En l'àmbit cultural, l'increment de recursos passa per repensar el patrocini, i que els esdeveniments culturals cooperatius puguin accedir a patrocini de les «grans de l'ESS». Finalment, més que dependre de subvencions (sense renunciar al suport públic al sector de l'ESS, que és necessari), cal pensar en l'increment de consum, i en com la tecnologia pot ser una aliada per a aquest augment d'escala.

Es parla també de la **col·laboració público-cooperativa-comunitària** com una via poc explorada per abordar la gestió de serveis públics i d'atenció a les persones. Caldria potser reprendre la possibilitat de modificar la llei de cooperatives per explorar la figura de les cooperatives públiques de serveis. També aprofundir en les experiències de gestió comunitària d'equipaments i serveis i en iniciatives de cogestió. La compra i contractació pública amb clàusules socials és també una oportunitat, però no pot implicar més externalització de serveis. Des d'allò públic cal també reforçar infraestructures compartides i es destaca la importància d'espais com la xarxa de municipis per l'ESS. En definitiva, cal un altre model d'institució pública.

També en l'àmbit institucional, s'esmenta que cal treballar en un **marc normatiu-legislatiu** que sigui favorable a un model transformador de l'ESS; en aquest sentit, cal avançar en una llei de l'economia social, en la reforma de la llei de cooperatives, en una llei de concertació social..., però també per al desmantellament d'un teixit legislatiu que dificulta, com la LRSAL o la llei de contractació pública.

També surt la necessitat de reforçar les possibilitats de millorar el **coneixement tècnic i de gestió**. Des d'assessories jurídiques a processos de formació adreçats a la millora de la gestió, comunicació, etc. També equips locals especialitzats, focalitzats

en el territori, multidisciplinaris i que fomentin la intercooperació. Cal també avançar en la recerca per millorar l'autoconeixement. Tot i això, s'apunta que sovint surt més a compte fer recerca sobre temes com sobirania alimentària que produir sobirania alimentària, i això cal revertir-ho. La recerca ens ha de servir per identificar colls d'ampolla i buits, i definir una estratègia comuna.

Pel que fa a les **infraestructures** necessàries, es destaca molt la necessitat de millorar les infraestructures de logística i distribució, posant el focus en els reptes de mobilitat de mercaderies. Estructures per mancomunar serveis i agregar ofertes poden ajudar en aquest sentit, així com avançar en els usos de tecnologia.

Pel que fa a **estratègia de territori**, destaca la dimensió comunitària, estratègies de barri per fomentar iniciatives en àmbits com l'energia, habitatge, cultura comunitària..., tot reforçant els teixits socials i de suport mutu comunitaris i locals. També cal explorar com construir i reforçar aliances entre els àmbits rural i urbà.

La **replicabilitat** de projectes i iniciatives s'ha de fer sempre fent una adaptació (comunitària) al territori.

Finalment, si realment el centre de tot plegat és la **sostenibilitat de la vida**, hem de dotar-nos de mirada llarga i posar certs límits a l'activitat, superar el marc de reproducció de capital que marca el capitalisme. Dignificar laboralment el sector segurament passa per aquest creixement d'escala del qual parlàvem, i no per una espiral d'autoexplotació. La democratització de les cures ha de ser un objectiu explícit del sector, tal vegada explorant iniciatives en l'àmbit de gestió público-comunitària-cooperativa.

En definitiva, ens emplacem a dotar-nos d'un programa polític i d'estratègies de sector per continuar construint una **estratègia comuna** per a una política econòmica transformadora des del municipalisme, el cooperativisme i la construcció de sobirania.

El Seminari FRG 2019 es va allargar durant tot el dissabte 16 de novembre.

Durant el Seminari es van presentar nou experiències de sobirania.

IDEES PER AVANÇAR

Per una política econòmica transformadora

Josep Manel Busqueta
Economista

Avui, en aquesta magnífica jornada, hem conegut i hem après de projectes que s'articulen a partir de formes de propietat que superen la propietat privada. La propietat cooperativa, la gestió comunitària, el municipalisme són formes que ja s'estan experimentant en les propostes amb les quals hem compartit la jornada. Totes elles també són propostes de relacions econòmiques que malden per superar totes les formes d'explotació presents en el capitalisme: l'explotació capital/treball, la patriarcal i la derivada d'un ús privatiu i destructor dels recursos naturals i els ecosistemes. Totes elles desitgen que allò que produeixen i projecten cap a la societat pugui ser del gaudi de totes sense exclusions. En definitiva, avui hem conviscut amb projectes que situen la vida al centre, que davant la sobirania del capital proposen la sobirania reproductiva. Projectes que entenen que la producció de béns i serveis ha de ser possible a partir d'unes relacions socials i econòmiques que també produeixin persones plenes i dignes. Persones satisfetes i motivades que visquin el seu treball, sense alienació, com un component de plenitud per a les seves vides i les dels que els envolten.

Així doncs podem afirmar que aquí, entre nosaltres, tenim els vímets per teixir unes noves relacions econòmiques. Tenim el ferment d'una nova societat. El que ens cal, i aquesta és la nostra responsabilitat, és ésser capaces de generar el medi que permeti que aquestes dinàmiques es converteixin en hegemòniques. És per això que ens hem d'esforçar en el treball per definir, de manera col·lectiva, una estratègia que ens permeti planificar com avancem en la consecució d'aquest objectiu.

Aquesta estratègia ha de partir de la possibilitat de diagnosticar quins són els colls d'ampolla que a dia d'avui dificulten un desplegament més ampli d'aquest procés de sobirania reproductiva. Ens caldrà detectar les barreres globals, presents per a tots els

La jornada va permetre treballar per grups la transferibilitat, sostenibilitat, implementació i impacte de les experiències de sobirania exposades.

projectes de sobirania, i les específiques, aquelles que dificulten el desenvolupament de les sobirania concretes. En la jornada d'avui, i en relació amb els colls d'ampolla compartits, s'ha destacat la necessitat de:

- **Dotar de musculatura financera a la capacitat d'intervenció en favor dels diferents projectes de sobirania.** Sobretot centrar la capacitat d'intervenció en aquelles propostes que es considerin estratègiques per la seva capacitat d'arrossegament i de generació de sinèrgies.
- **Disposar de la capacitat tècnica efectiva per fer front a les necessitats presents i futures derivades del desplegament de les diferents sobirania.** El rigor, l'eficàcia i l'eficiència han de ser criteris que han d'estar presents en el desenvolupament de les nostres activitats i han de ser compatibles amb la resta de valors i pràctiques pròpies que impregn el procés de la sobirania reproductiva.
- **Disposar de la capacitat d'incidència política necessària per adaptar la legislació a les necessitats derivades del desplegament de tots els projectes que conformen la sobirania reproductiva.**

En definitiva, en el futur immediat hem de ser capaces de continuar jugant la imaginació revolucionària imprescindible per visualitzar quina és la societat que volem per al futur de les persones que habiten el país avui, i les que el viuran demà. A la vegada, ens cal desenvolupar tota l'expertesa tècnica necessària per poder aconseguir aquests propòsits.

Dues prevencions:

- El fet que la majoria d'iniciatives de l'ESS es vegin obligades a validar-se en el mercat capitalista, en les condicions

que la lògica del mercat capitalista imposa, fa que els objectius d'universalització d'accés al que produeixen es vegin afectats. En aquest aspecte, sense una intervenció determinada des de l'esfera pública, a partir de la legislació, difícilment es podrà revertir aquesta realitat. Caldria, doncs, delimitar legalment el marc de l'assignació de determinats recursos per la via mercantil (via preu) i establir paràmetres de distribució socials que fossin entomats per formes de producció basades en els principis de l'ESS.

- També cal tenir present que aquelles propostes d'ESS que s'emmarquin en la cadena de producció de valor capitalisme global, malgrat que a nivell concret suposin pràctiques productives no explotadores i democràtiques, difícilment tindran sentit en l'estratègia de la sobirania reproductiva que, justament, pretén superar aquesta lògica productiva basada en la privatització dels beneficis.

Com a proposta concreta de treball per avançar de manera congruent amb tot el que s'ha exposat caldria:

Ser capaces d'articular els debats necessaris que ens portin, des de la pràctica concreta de les experiències en moviment des de baix, a concretar com es defineix avui a escala de país una estratègia de sobirania reproductiva. Una proposta que ens permeti visualitzar quines són les estructures populars que hem d'aconseguir bastir com a condició prèvia i imprescindible per fonamentar estructures d'estat, enteses aquestes com els pilars que han de permetre consolidar la sobirania reproductiva com la base social i econòmica d'una República de justícia social democràtica i fraterna.

LA RENOVACIÓ DELS PERMISOS D'EXPLOTACIÓ DE LES CENTRALS NUCLEARS DE L'ESTAT ESPANYOL, UN ERROR QUE PAGAREM LA CIUTADANIA

Eloi Nolla Subirats
Ecologistes en Acció
@ecologistes

JOSÉ LUIS GARCÍA CANO

Central nuclear de Vandellòs 2.

Espanya té un parc nuclear envellit. En l'actualitat, hi ha set reactors en funcionament, amb una vida útil mitjana de 34 anys.

Entre l'any 2020 i el 2024 caducaran totes les llicències d'explotació, l'última la de la central nuclear de Trillo, a Guadalajara, l'any 2024. Les centrals aconseguirien, per tant, una vida útil mitjana de 38 anys.

Al novembre del 2015 es va constituir el Moviment ibèric Antinuclear (MiA) del qual forma part Ecologistes en Acció, i la primera feina que ens vam imposar davant d'aquest escenari fou elaborar un document constructiu que preveia tots els escenaris que es podrien produir per tal de fer una proposta de tancament progressiu de les centrals nuclears de l'Estat espanyol.

A favor teníem un més que evident consens social i polític sobre la necessitat d'un nou model energètic basat en les energies renovables i en l'eficiència energètica. La Unió Europea ha incrementat els objectius de renovables cap al 27 % el 2030, i això ens obliga a posar-nos al dia:

si bé és cert que la producció elèctrica amb renovables s'ha incrementat notablement en els anys que hem tingut més pluviometria i, per tant, més producció hidràulica, en termes d'energia total encara estem molt endarrerits, ja que depenem molt dels combustibles fòssils que, a més, hem d'importar.

En aquesta proposta, el MiA posava de manifest la necessitat de procedir a un tancament esglaonat de les centrals nuclears espanyoles, donat que les considerem perfectament prescindibles. La potència total instal·lada (uns 108.000 MW) és molt més gran que la demanda mai produïda (uns 45.000 MW) a l'Estat, i el cost de mantenir aquestes plantes no és assumible ni des del punt de vista econòmic, ni social, ni de salut i seguretat de la ciutadania.

Els problemes tècnics estan sense resoldre, la manca de seguretat s'ha demostrat un cop més amb l'accident de Fukushima, però històricament podem recordar com a accidents greus el de Three Mile Island i el de Txernòbil, sense oblidar-nos de Vandellòs I; recentment, hem commemorat el 30è aniversari d'un

accident que va obligar a tancar aquesta central nuclear.

Un altre problema és el de la generació de residus radioactius, sobretot els d'alta activitat. No hi ha encara una solució satisfactòria per a aquest problema.

Les emissions radioactives en el funcionament quotidià de les centrals, les més abundants de les quals són les de triti, tenen uns percentatges d'autorització que en absolut són innòcues per a la salut humana, donat que no hi ha cap estudi que ho demostrï; aquestes emissions contribueixen a augmentar el fons radioactiu i a propiciar un enverinament radioactiu legalitzat, i així i tot s'han posat uns límits simplement perquè les centrals nuclears puguin funcionar.

Més problemes derivats de les centrals nuclears: el cost econòmic. L'Estat espanyol importa tot l'urani que consumeix, i solament té una fabrica de components —a Juzbado, Salamanca— on fan l'encapsulat de l'urani enriquit.

Tot això i molt més consideràvem grups de tot l'Estat i també de Portugal ja a l'any 2015, i ens avançàvem a un problema que era i és el de la renovació dels permisos.

ECOL. EN ACCIÓ

Manifestació pel tancament de les nuclears.

ECOL. EN ACCIÓ

Plantada de 200 creus a la platja de l'Almadrava (Vandellòs). Ecologistes en Acció pel 30 aniversari de l'accident Vandellòs I.

CARLOS SEGURA

Protesta a Zorita el març del 1994.

El 1995, el CSN va decidir modificar el règim de concessions d'autoritzacions i establir l'actual sistema en què la concessió dels permisos d'explotació se subordina a partir d'aquest moment a la realització d'una revisió profunda (revisió periòdica de seguretat) dels aspectes més rellevants per a la seguretat de la planta al llarg d'un determinat període de temps. Amb aquest mètode, s'estableix que les revisions s'han de fer cada deu anys i es fa coincidir la durada de l'autorització d'explotació amb el període entre dues revisions. A la pràctica, la seva implantació es va realitzar utilitzant una fase intermèdia en la qual les renovacions es van concedir per terminis de quatre o cinc anys, després de la realització de les primeres revisions periòdiques de seguretat.

El Reial decret 1836/1999, de 3 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament sobre instal·lacions nuclears i radioactives, i la seva modificació de 2008 pel Reial decret 35/2008, de 18 de gener, consolida el sistema actual de funcionament i estableix la figura de l'autorització d'explotació per un període de temps que es determina en la mateixa autorització, i que en la pràctica actual és de deu anys, coincidint amb la realització de les RPS. És, doncs, el Govern espanyol, a través de la delegació al Mi-

nisteri corresponent, qui estableix aquest reglament i el responsable d'atorgar les diferents autoritzacions necessàries d'emplaçament, construcció, explotació, modificació, transport, desmantellament i clausura de les instal·lacions.

Des d'Ecologistes en Acció entenem que les reformes per seguretat que hauran d'afrontar aquests set reactors encara en funcionament arribaran a ser un cost que no podran assumir les empreses, amb la qual cosa, si s'efectuen aquestes renovacions per deu anys, tal com és previsible, és molt fàcil que qui hagi de pagar «el lucre cessant» per cessament d'activitat sigui la ciutadania a través del rebut de la llum. No serà el primer cop que paguem les inversions fallides de les empreses elèctriques; recordem la moratòria nuclear amb la qual la ciutadania pagàvem un percentatge al rebut de la llum per pedres, és a dir, per centrals nuclears algunes de les quals no havien arribat ni a posar el reactor a les seves instal·lacions.

Ecologistes en Acció és conscient que el tancament de les centrals no és la fi de la gestió de l'energia nuclear; de manera que la societat haurà de continuar afrontant durant anys el desmantellament i durant centenars d'anys la gestió dels residus radioactius; és, per tant, una indústria que continuarà generant llocs

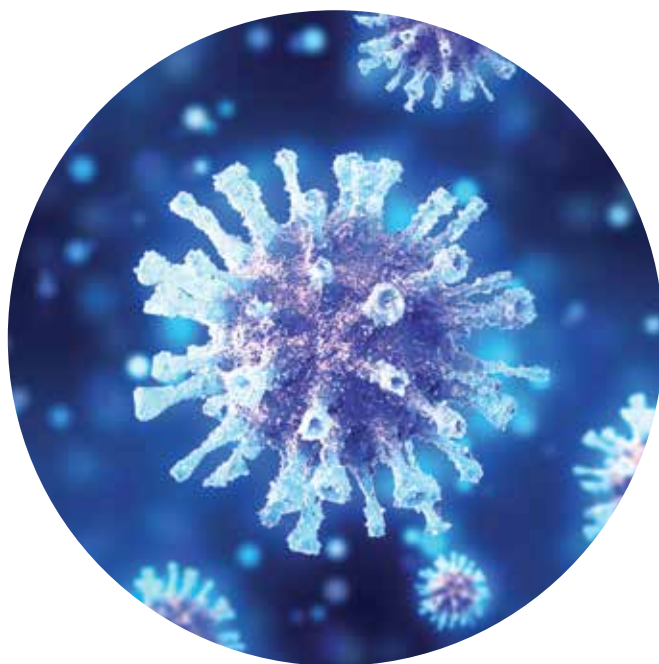
de treball directes. En aquest sentit, ja hi ha estudis que demostren el benefici econòmic per a la zona afectada per les centrals nuclears com un estudi de la URV sobre el desmantellament de Vandellòs I, però també indirectes perquè el canvi de model energètic implica beneficis per al medi ambient i per a l'economia.

Ampliar la vida de les centrals nuclears és, doncs, un risc innecessari per a la salut de les persones i el medi ambient per diverses raons: l'energia nuclear no és competitiva; no és necessària, ja que hi ha altres alternatives energètiques; augmenta la quantitat de residus nuclears a gestionar per als quals no hi ha una solució definitiva i és una energia perillosa.

Apostar per continuar generant electricitat nuclear és anar en direcció contrària a cap on van les grans economies mundials; el seu punt àlgid de producció mundial va ser el 17 % de tota l'electricitat produïda, i en aquests moments ja es troba per sota del 10 %.

Cal, doncs, apostar per l'energia renovable i per un Pla d'Eficiència Energètica que ens permeti trencar els oligopolis de les empreses elèctriques i fomentar un nou model d'empreses elèctriques basat en el cooperativisme, l'eficiència energètica i la solidaritat interterritorial en el seu desplaçament.

EL MOMENT DE L'ECONOMIA

Armand Vilaplana

Enginyer i militant
de l'economia social

Lalarma sanitària que significa el coronavirus va fer un repunt més aviat de l'esperat, no pas a l'octubre, quan s'esperava, sinó al mes d'agost. Aquest fet ha acabat amb les febles esperances d'un repunt econòmic pel turisme estranger: no ha estat així, i l'absència de turistes estrangers tanca els negocis lligats a ells amb el consegüent increment de l'atur al sector serveis.

Aquesta situació tensa les relacions socials, augmenta el pes dels que volen primer el negoci que la salut de les persones i incrementa la pressió cap als governs, com si ells en tinguessin la solució.

És clar que els segments de l'economia social i solidària lligats a la producció alimentària i de km 0, com en general els de l'economia de proximitat, poden resistir millor la crisi econòmica, però ens calen eines que ajudin a resistir i superar la situació.

És aquí on el debat polític juga el seu paper, sense perdre de vista els objectius polítics de cadascú a llarg termini; cal situar sobre la taula els dos problemes al meu parer fonamentals: la llibertat dels presos polítics i el retorn d'exiliats sense represàlies, i l'aplicació dels recursos econòmics provinents d'Europa.

El primer aspecte, el de la llibertat de presos, no es pot refiar a un pacte on la dreta i el PP ho expressen amb claredat: només estan pel bloqueig, bloqueig de les institucions, per exemple del Consell General del Poder Judicial i del Tribunal Constitucional. Sembla que la dreta vol que el canvi es faci

quan hi hagi la mort física, per edat, dels actuals jutges que ocupen les cadires; la proposta del diputat Asens de reforma del delictes de sedició, per exemple, i la via encetada d'indult seguida per la UGT i expresidents del Parlament poden ser una via de pacte polític.

El preu és segurament aprovar els pressupostos que vol el PSOE i convèncer el president Torra que cal seure a la taula de diàleg i aparcar les propostes de màxims (dret a l'autodeterminació, amnistia, etc.).

Però és que la contrapartida necessària és quants diners vindran i per fer què? A Catalunya, en aquest escenari, cal tenir present que la pugna a l'Estat és pel control dels diners.

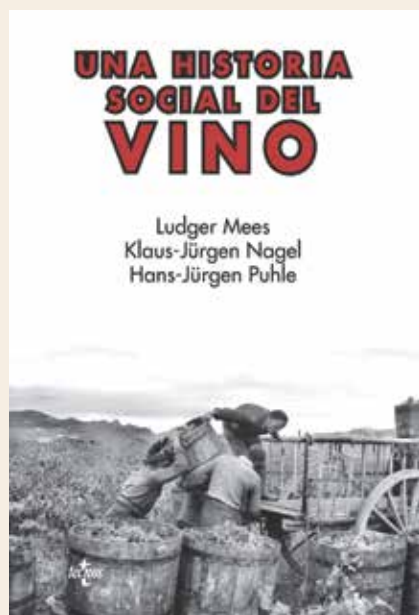
Aquí és on cal el posicionament de l'economia social, que ha de fer valer les seves forteses en clau de canvi de model econòmic; l'economia basada en les persones i en el medi ambient ha de ser beneficiada pel suport dels recursos europeus que cerquen un canvi de model econòmic, discurs que la majoria política de PSOE-Podemos per les seves declaracions i programes també defensa; i a Catalunya ERC-Junts també. Cal, doncs, que el sector dibuixi un projecte econòmic, el teòric ja està fet, on puguin encaixar les diferents empreses cooperatives que vulguin/puguin créixer en els sectors de referència.

No és fàcil, però és l'objectiu per sobreviure a mitjà termini; la liquidació de plantilles a les empreses mitjanes, vinculades a sector de l'automòbil, ens marca les dificultats del moment econòmic que tot just comença.

El vi i els cellers en una perspectiva històrica comparada

Antoni Gavalrà

Patró de la Fundació Roca Galès i professor de la Universitat Rovira i Virgili.

El llibre *Una historia social del vino. Rioja, Navarra, Catalunya 1860-1940* és autoria de tres professors alemanys, dos d'ells en actiu establerts professionalment a Catalunya i el País Basc —Klaus-Jürgen Nagel a la Universitat Pompeu Fabra, i Ludger Mees a la Universitat del País Basc / Euskal Herriko Unibertsitatea—, a més d'un ja professor emèrit de la Universitat de Frankfurt —Hans-Jürgen Puhle.

En conjunt, s'associa vi i cellers com una cosa natural, siguin gestionats aquestes fàbriques o empreses per cooperatives agrícoles, així com per particulars, sovint d'estructura familiar o per societats capitalistes. El celler és, per tant, la culminació —o l'inici, segons com es miri— d'un procés en què la feina individual del pagès passa a mans comunes, que es concreta en el lliurament del raïm per convertir-lo en vi. Així doncs, el treball d'un any es concentra en aquesta obra col·lectiva de fer vi, des d'on serà amorosament tractat en tots els sentits fins a la posterior venda en formats diversos.

Parlar de vi dona per a molt. Els autors ho saben i posen al títol ampli dos aspectes que aporten el que es trobarà a la investigació. Un, la història social, entesa aquesta com l'eix central, centrat

en les persones i en les vicissituds que travessen per aconseguir el preuat caldo. Per arribar a posar aquest títol —del tot encertat— els autors han hagut d'investigar tots els camps que tenen relació amb el raïm i el vi: trusts econòmics de compravenda, mecanització, adobs, varietats de raïm, conflictes, comercialització, preus, hectàrees conreades, reconversions, cellers, legislació, etc. El segon títol és l'àmbit territorial centrat en la Rioja, Navarra i Catalunya, tres zones capdavanteres en el tractament del vi. L'anàlisi abasta quasi un segle, des del 1860 al 1940, o sigui des del moment que es posaren bases per a unions voluntàries fins que foren engolides per un domini de l'Estat, de control.

L'esquema de la investigació abasta, d'una banda, La Rioja i Navarra, i de l'altra, Catalunya. Ambdues realitats s'estudien a partir de sis eixos per a cada territori: la viticultura tradicional; les causes i conseqüències econòmiques de la modernització; la modernització i la transformació social; de la política de notables a la representació col·lectiva d'interessos, i els patrons de desenvolupament de la viticultura i la indústria vinatera de la zona en qüestió. Com és obvi, la perspectiva de les cooperatives i dels cellers hi té un lloc,

i d'això en parlarem, talment només de com s'articularen.

Expliquen que el sindicalisme i la cooperació agrària va tenir arrencades diverses en els territoris en qüestió. A La Rioja el 1910 s'articulà a través de la Federación de Sindicatos Agrícolas Católicos de la Rioja. A Navarra, des de començament de segle xx, aquest segment sindical ja estava arrelat amb èxit. Ambdues zones, el 1917, serien actives en la creació de la Confederación Nacional Católico-Agraria, unió d'entitats catòliques de tot l'àmbit espanyol, organització de fort pes fins a l'entrada del franquisme.

A Navarra el primer celler cooperatiu va ser el d'Olite, el 1911, la capital del catolicisme social navarrès. Aquest celler, juntament amb el de San Martín de Unx —creat el 1916— i Villafranca —1918—, conformaren la Federación de Bodegas Cooperativas de Navarra. L'èxit implicà que grans viticultors dels voltants seguissin l'exemple de l'Olitense, la qual cosa va donar lloc al naixement el 1913 de la Cooperativa de Cosecheros Unidos, la segona de la població també a Olite, aquesta darre- ra coneguda com la «cooperativa de los ricos». A aquestes en seguiren d'altres del mateix tarannà, impulsades per re-

comanacions de capellans propagandistes del catolicisme social amb el suport de les caixes d'estalvis vinculades i/o per elements conservadors.

A La Rioja la cooperació va iniciar-se també a través dels Sindicatos Agrícolas Católicos. El 1916 es va fer una crida per crear cellers, bàsicament per deslliurar-se dels comerciants i dels preus. Talment, la inauguració del primer celler seria a Haro, el 1922, sobre la base de l'elit agrària, i hi van contribuir els socis de forma especial: hi portaven només una part de la collita i la resta del raïm i del vi els guardaven per a la venda particular. Ajudà a aquesta peculiar via associativa que el raïm o el vi que en sortia era preuat i pagat per part dels cellers industrials que com- praven fàcilment el bon producte.

A Catalunya, la dinàmica associativa pagesa arrencà el 1893, a partir d'una federació amb rivets republicans sorgida al Penedès. La cooperació com a tal aprofità la Llei d'Associacions de 1887. L'any següent, o sigui, el 1888, sorgiria la Societat Agrícola de Valls, a la qual seguiren d'altres a les zones de la Conca de Barberà i del Camp de Tarragona, bàsicament, fins a l'eclosió generalitzada a partir de la Llei de Sindicats Agrícoles de 1906.

Va ser en aquest període de 1887-1906 que a Catalunya es posà en funcionament el treball en comú per vendre el raïm o per a l'obtenció de vi. La indicada Societat de Valls el 1897 creà la secció de la verema. El 1898 s'elaborà vi en comú guardat en cups de cases dels socis.

Altrament, el primer celler comunal de Catalunya va ser el 1901, a Barberà de la Conca —a la Conca de Barberà—, a partir també de la Societat Agrícola. Seria conegut com el «celler dels pobres» per diferenciar-lo del «celler dels rics», i anys després s'hi construiria per l'estament de grans i mitjans propietaris. Amb tot això, l'exemple de Valls i de Barberà s'escamparia, i a partir de sindicats agrícoles es crearien cellers a algunes poblacions, sobretot a partir de 1906.

El llibre, exhaustiu, parla d'això i de molt més. Fa una brillant aportació investigadora de cada territori, la qual permet fer comparacions en períodes concrets. Per tot el que s'ha indicat aquí, se'n desprèn la diferència associativa d'una Espanya no uniforme, empenyuda per gestors diferents. Les 507 pàgines del llibre, concises, aporten una panoràmica global d'un dels productes estrella del camp espanyol: el vi.

MEES, Ludger / NAGEL, Klaus-Jürgen /
PUHLE, Hans-Jürgen
UNA HISTORIA SOCIAL DEL VINO. RIOJA,
NAVARRA, CATALUÑA 1860-1940

Tecnos, 2019. Col. Ventana Abierta

ISBN: 9788430976782

Pàgines: 512

Mida: 24 x 17 cm

Aquest llibre el trobareu a la biblioteca
del Centre de Documentació Cooperativa
de la Fundació Roca Galès

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Assegurem compromís

Descobreix les assegurances
ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable
tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

invertir en les persones

Microfinances
Agricultura Sostenible
Renovables

Finances Ètiques cooperatives per al Sud Global

www.oikocredit.cat

934416306   @OikocreditCat

Som representativitat —

→ **Participació**

Visibilitat —

→ **Enfortiment i creació**

Sectors —

→ **Territori**

Economies feministes —

**Cooperatives
de Treball**

Federació de Cooperatives
de Treball de Catalunya
Premià 15, 1ª planta · 08014 Barcelona
Tel: 93 318 81 62 · Fax: 93 302 18 85

cooperativest treball.coop

PROMOCIÓ 2020

Per a una subscripció a la revista Cooperació Catalana (30€).

Obsequi d'un exemplar del llibre **Catalunya, Terra Cooperativa**.

Subscripcions: <http://www.rocagales.cat/publicacions/cooperacio-catalana/>

 www.rocagales.cat co@rocagales.cat 932 154 870

Catalunya, terra cooperativa

SIGNIFICANT SENSE SIGNIFICAT

Mar Masip

Centre de Documentació Cooperativa
@rocagales

El mes de juliol, el govern de la Generalitat aprovà el Pla de reactivació econòmica i protecció social, que té com a objectiu reforçar l'estat del benestar i la capacitat productiva, reduir les desigualtats socials accentuades amb la pandèmia; accelerar la transició cap a un model econòmic més sostenible i resilient. Per fer-ho possible, s'han previst vint grans projectes, els quals contenen més d'un centenar d'actuacions específiques i s'agrupen sota cinc grans eixos, un d'ells titulat amb el nom *economia per la vida*.

Si bé el pla conté alguns compromisos positius, les mesures exposades generalment són ambigües, afirma Jordi Garcia, patró de la Fundació Roca Galès, en el seu blog economiasolidaria.cat, ja que no es desenvolupen ni aprofundeixen explícitament en què es traduiran els objectius del pla; no es pot percebre cap reforma estructural que signifiqui un trencament amb l'ordre anterior i, en conseqüència, continuem estant destinats a reproduir les dinàmiques de sempre i se segueixin perpetuant i cronificant les problemàtiques provocades pel sistema, on preval l'economia per sobre de les persones. A tall d'exemple, Garcia posa èmfasi com en el pla no es parla de la creació d'un sistema públic i gratuït per a escoles bressol o de l'augment dels impostos en les rendes més altes; com tampoc es preveu la possibilitat d'utilitzar indicadors de progrés socioeconòmic alternatiu al PIB. També posa en relleu com no es resolen problemàtiques mediambientals, preexistents i evidenciades durant la crisi sanitària, com són el turisme de masses, l'aviació comercial o l'automoció. Garcia evidencia com el pla gira en sentit contrari en parlar, per exemple, de la reconversió del sector de l'automòbil perquè segueixi essent referent en la creació de riquesa i llocs de treball; o del turisme, en considerar que s'ha de seguir impulsant arreu del territori, sense esmentar una remodelació de l'antic model.

I és que encara que en el pla es menciona *l'economia per la vida*, el seu significat i les accions que suposarien aplicar-la brillen per la seva absència. Segons el pla de govern, l'economia per la vida és un sistema econòmic al servei de les persones, orientat a proveir els ciutadans de salut, cures, aliments, educació, protecció social, habitatge i cultura. Però aquesta definició es queda curta i exclou bona part del que realment es proposava al pacte per la salut col·lectiva, la democràcia econòmica i la justícia socioambiental. En aquest, *l'economia per la vida* és el nom que rep un nou model econòmic plural transformador, destinat a canviar les velles pràctiques que ens han precipitat fins a la crisi sistèmica actual —accentuada i precipitada per la COVID-19—, per unes de noves que se centrin a ser més justes, equitatives, ecologistes i transversals. En aquest pla, s'ha reduït el significat de *l'economia per la vida* a una sèrie d'actuacions que només paren atenció en el *què*, i no tenen en compte el *com* —basant-se en una economia de caràcter transformador, la qual fomenti i treballi en pro de la democràcia econòmica, les cures i la transició ecosocial— ni el *qui*, és a dir, que les actuacions siguin dutes principalment pel sector públic amb l'estreta col·laboració del cooperativisme, l'economia social i solidària i el tercer sector. Conseqüentment, amb el que es proposa en aquest pla ha quedat palès que el pla del govern ha utilitzat el significat d'una economia per la vida sense entendre —o no volent entendre— el seu significat i el que realment suposaria i comportaria la seva aplicació.

Pla de govern: <https://web.gencat.cat/ca/detalls/article/pla-reactivacio-economica-i-proteccio-social>

Blog Economia solidària (Jordi Garcia):
<http://economiasolidaria.cat/?p=1251>

EcoXvida: <http://www.rocagales.cat/document-una-economia-per-la-vida/>

#FESC2020

FESC.XES.CAT

#AIREFESC

IX Fira d'Economia Solidària de Catalunya

VOLEM AIRE FESC!

DEL 23 D'OCTUBRE
AL 22 DE NOVEMBRE

fesc

Organitza:

xes

Amb el suport de:

